

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania J.S.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 6 grudnia 2023 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 31 marca 2022 r., sygn. akt III AUa 2113/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego kwotę 240
(dwieście czterdzieści) zł z ustawowymi odsetkami za czas po
upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia
do dnia zapłaty.**

(I.T.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 października 2021 r., XIII 1U 23345/18, Sąd Okręgowy -
Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie zmienił decyzję z dnia 17
sierpnia 2017 r. Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw
Wewnętrznych i Administracji w Warszawie i ustalił J.S. prawo do emerytury

policyjnej w wysokości określonej przed 1 października 2017 r. (pkt 1), zaś sprawę w zakresie żądania odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 1 października 2017 r. do chwili przyznania świadczenia w pierwotnej wysokości w wysokości w stosunku do emerytury policyjnej przekazał do Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie celem rozpoznania i rozstrzygnięcia w formie decyzji (pkt 2). W pkt 3 Sąd zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego się kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 31 marca 2022 r., III AUa 2113/21, w pkt 1. zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1. w ten sposób, że zmienił zaskarżoną decyzję Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie z dnia 17 sierpnia 2017 r., ustalając od 1 października 2017 r. wysokość emerytury J.S. na 64,89% podstawy jej wymiaru, przy przyjęciu 0% podstawy wymiaru za każdy rok służby od 1 marca 1981 r. do 31 lipca 1990 r. oraz oddalił odwołanie w pozostałej części; w pkt 2. w pozostałej części oddalił apelację; w pkt 3. zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującego się 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie: 1) art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c.; 2) art. 232 w związku z art. 227 k.p.c. 3) art. 385 k.p.c.; 4) art. 15 ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej; 5) art. 15c ust. 3 w związku z art. art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej; 6) art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483 ze zm.) w zw. z art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej; 6) art. 193 Konstytucji RP; 7) art. 188 Konstytucji RP; 8) art. 67 ust. 1 Konstytucji RP w związku z art. 188, art. 178, art. 193 Konstytucji RP oraz art. 15c ust. 3. ustawy zaopatrzeniowej.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na jej oczywistą zasadność. Podniósł, że w sprawie występuje, istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do rozstrzygnięcia, czy możliwe jest dokonanie wyłączenia stosowania jedynie części przepisów regulujących kwestię ustalaniu wysokości emerytury w sytuacji, gdy dana osoba pełniła w ocenie Sądu służbę na rzecz totalitarnego państwa. Stwierdził także, że istnieje potrzeba wykładni

przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w orzecznictwie sądów, w szczególności art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Apelacyjny dokonał wyłączenia z uwagi na niekonstytucyjność regulacji określających ograniczenie wysokości ustalonego sporną decyzją świadczenia do wysokości przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi drugiej instancji i pozostawienie temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego lub w razie uznania przez Sąd Najwyższy podstawy naruszenia przepisów postępowania za nieuzasadnione w oparciu o art. 398¹⁶ k.p.c. o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i orzeczenie co do istoty sprawy, przez zmianę wyroku Sądu drugiej instancji w całości przez oddalenie odwołania od decyzji w całości oraz zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję oraz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołujący się wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do merytorycznego rozpatrzenia na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., gdyż skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona, w sprawie nie występuje istotne zagadnienie prawne, a ponadto nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości w orzecznictwie sądów, ewentualnie - w przypadku przyjęcia przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej do rozpoznania - o oddalenie w całości skargi kasacyjnej pozwanego organu oraz w obu przypadkach o zasądzenie od organu na rzecz odwołującego się zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest uzasadniony. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego albo uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić właśnie przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane oraz przedstawienie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Innymi słowy, istotne zagadnienie prawne powinno kotwiczyć się w regulacji prawnej, która powinna zostać przeanalizowana i opracowana, tak aby to wpierw sam skarżący mógł stwierdzić, że istotne zagadnienie prawne rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2015 r., III UK 206/13, niepublikowane).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., to jest na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów zachodzi wtedy, gdy niejednolita wykładnia przepisu wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie bądź kiedy przepis ten nie doczekał się wykładni w kierunku przedstawionym przez skarżącego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 42436; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231). Nie można uznać, że w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii prawnej prezentowanej przez skarżącego, a nie zachodzą żadne okoliczności

uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522 oraz z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Natomiast, jeśli wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołuje się także na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to w jego uzasadnieniu powinny się znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437), co w rozpoznawanej sprawie nie ma miejsca.

Skarga kasacyjna nie spełnia powołanych kryteriów przyjęcia jej do rozpoznania.

W pierwszej kolejności należy podkreślić, że skarżący wskazuje na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, nie przedstawiając odpowiedniej argumentacji na poparcie tej tezy.

Po drugie konieczne jest podkreślenie, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 paragrafu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 paragrafu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11, niepublikowany).

Nie można także uznać, że skarżący wypełnił przesłankę wynikającą z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., bowiem - wskazując na konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego - nie wskazał żadnego przepisu prawa materialnego lub procesowego w oparciu, o które zagadnienie to zostało sformułowane, ani nie przytoczył argumentów, które w jego ocenie prowadziły do rozbieżnej oceny wskazywanego problemu prawnego.

Skarżący nie zdołał także wykazać, że istnieje potrzeba przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej. Sąd Najwyższy dokonał już bowiem wykładni wskazanego przepisu i nie zachodzi potrzeba zmiany dotychczasowego stanowiska.

W wyroku z dnia 16 marca 2023 r., II USKP 120/22 (OSNP 2023 nr 9, poz. 104) Sąd Najwyższy stwierdził, że art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, z uwagi na jego niezgodność z art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 64 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, nie może kształtować sytuacji prawnej ubezpieczonego funkcjonariusza. Jednocześnie Sąd Najwyższy przyjął, że art. 15c ust. 1 pkt 1 ustawy zaopatrzeniowej nie jest niezgodny z Konstytucją RP.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 czerwca 2022 r., III USK 462/21 (LEX nr 3439143) podkreślił, że orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 Konstytucji), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie. Odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z Konstytucją nie narusza zatem kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności, jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji, który zobowiązuje do bezpośredniego stosowania jej przepisów, przy czym pod pojęciem "stosowanie" należy rozumieć w pierwszym rzędzie sądowe stosowanie prawa.

Artykuł 193 ustawy zasadniczej nie nakłada na sąd obowiązku zwracania się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym co do zgodności aktu normatywnego z ustawą zasadniczą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem. Stosowanie Konstytucji nie jest więc zastrzeżone wyłącznie dla Trybunału Konstytucyjnego (art. 188 ust. 1 Konstytucji), ale należy również do sądów, zarówno w przypadku zaistnienia luki w prawie, jak i wówczas, gdy sąd dojdzie do przekonania, że przepis ustawy jest niezgodny z Konstytucją i nie powinien być zastosowany w konkretnej sprawie. Nie narusza to kompetencji właściwej dla Trybunału Konstytucyjnego, gdyż formalnie przepis ten w dalszym ciągu pozostaje w systemie prawnym i może być stosowany przez inne sądy orzekające w takich samych sprawach.

postanowieniu z dnia 17 stycznia 2023 r., II USK 315/22 (LEX nr 3459213) Sąd Najwyższy zwrócił dodatkowo uwagę, że rzeczywiste znaczenie ustawy może się ujawnić dopiero w procesie jej stosowania a organy ją stosujące mogą wydobyć z niej treści niemożliwej do pogodzenia z normami, zasadami lub wartościami, których poszanowanie wymaga Konstytucja, wskazując na obowiązek organów władzy sądowej, nie tylko Trybunału Konstytucyjnego, wykorzystania techniki wykładni ustawy w zgodzie z Konstytucją, tak aby wyeliminować nieprawidłowości jej stosowania i narzucić organom władzy publicznej właściwe rozumienie przepisów ustaw.

Podobny pogląd wyrażony został w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2023 r., II USK 43/22 (LEX nr 3537990), w którym wskazano, że jeżeli jest to niezbędne do rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji) sąd może odmówić zastosowania przepisów ustawy niezgodnych z Konstytucją, gdy przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności tych przepisów z Konstytucją (art. 193 Konstytucji), a Trybunał Konstytucyjny nie udzielił na nie odpowiedzi.

Sąd Najwyższy zwracał także uwagę, że ze względu na bezpieczeństwo obrotu prawnego kształtowanego również przez indywidualne akty stosowania prawa, jakimi są orzeczenia sądowe - odmowa zastosowania przepisu ustawy może nastąpić wyłącznie w wypadku, gdy sąd rozpoznający sprawę nie ma wątpliwości co do niezgodności tego przepisu z Konstytucją RP, a sprzeczność ma

charakter oczywisty, inaczej mówiąc, gdy zachodzi sytuacja oczywistej niekonstytucyjności przepisu. Sytuacja taka może zachodzić wówczas, gdy porównywane przepisy ustawy i Konstytucji RP dotyczą regulacji tej samej materii i są ze sobą sprzeczne, a norma konstytucyjna jest skonkretyzowana w stopniu pozwalającym na jej samoistne zastosowanie, gdy ustawodawca wprowadził regulację identyczną, jak norma objęta już wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, gdy Trybunał stwierdził niekonstytucyjność określonej normy prawnej zamieszczonej w przepisie tożsamym, który nie podlegał rozpoznaniu przed Trybunałem, gdy sposób rozumienia przepisu ustawy wynika z utrwalonego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2023 r., III USK 268/22, Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego 2023 nr 5, s. 97-100, z omówieniem Michaliny Szpyrki; LEX nr 3571906).

Sąd Najwyższy podnosił także, że poprzestanie jedynie na językowej wykładni art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej pozostawałoby w kolizji z art. 64 Konstytucji RP, bowiem - mimo nabycia emerytury na podstawie służby w policji, a nie z tytułu służby na rzecz totalitarnego państwa - prowadziłoby do istotnego, nieuzasadnionego celem ustawy obniżenia świadczenia emerytalnego. W istocie stanowiłoby arbitralne i nieuzasadnione odjęcie przysługującego wnioskodawcy dotychczas z mocy ustawy uprawnienia majątkowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2023 r., III USK 127/22, LEX nr 3521537).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c.

(I.T.)

[ał]

